

Oamastanráhkadusat davvisámi girjjálašvuodas

LENE ANTONSEN JA LAURA JANDA
UiT Norgga árkálaš universitehta

Letne analyseren 3812 davvisámegiela oamastanráhkadusa: substantiivvaid maidda lea lasihuvvon oamastangeažus (SOG) ja gihpuid main lea refleksiivapronomen mas lea oamastangeažus, ja substantiiva (*ieža-gihppu*). Cealkagiid letne viežžan vuosttažettiin čáppagirjjálašvuoda teavsttain, muhto maiddá moatti teavsttas mat eai gula nu čielgasit čáppagirjjálašvuhtii. Materiála čájeha giellanuppástusa mas *ieža-gihppu* boahťá eanet ja eanet SOG sadjái anaforaláš oktavuodain. Dutkamuša materiála boarráseamos čálliide lea syntáksa dehálaš fáktor oamastanráhkadusa válljemis, muhto gaskabuolvvas ja nuoramus buolvvas lea semantihkka dehálaččat. Odđa testameanta sulastahtá boarráseamos čálliid teavsttaid, ja Johan Turi giella állana muhtun muddui gaskabuolvva gillii. Orru ahte giela siskkáldas fáktorat leat mielde lasiheamen leavttu giela nuppástussii, ja dutkanmateriálas dát dáhpáhuvvá sullii seamma ládje Suoma beale Deatnogáttis ja Guovdageainnu guovllus.

Fáddásáni: oamastanráhkadusat, oamastangehčosat, syntáksa, davvisámegiella, giellarievdan

1 Láidehus

Go davvisámegielas galgá mitalit ahte juoga gullá cealkaga subjektii, de lea dábálaš juogo lasihit oamastangehčosa substantiivii, *latnjas-is*, dahje geavahit genetiivvahápmásaš refleksiivapronomena, *iežas latnjii*. Seamma čálli sáhtá sihke lasihit oamastangehčosa substantiivii ja geavahit refleksiivapronomena oktan substantiivvain measta seammalágan konteavsttain, nugo dán guovtti ovdamearkkas, mat leat vižžojuvvon Elle Márjá Varsa románas: *go ollii latnjasis* ja *go ollii iežas latnji[i]* (EMV1: 46, 61). Háliidetne guorahallat variašuvnnaid eavttuid ja letne čoaggán dutkanmateriála teavsttain maid čállit leat riegdan áigodagas 1854–1984 ja leat bajásšaddan guovtti guovllus. Munno jearaldagat leat:

1. Leatgo dát guokte oamastanráhkadusa friddja variašuvnnas, vai leago daid geavahasas semantihkalaš dahje syntávssalaš erohus? Makkár erohus dat livččii?
2. Leago geavahasas erohus suopmaniid dahje buolvvaid gaskkas?

Artihkkalis áigo guorahallat mo namuhuvvon fáktorat váikkuhit ráhkadusaid válljemii.

Čuovvovaš kapihttalis čilgejetne oamastanráhkadusaid lagabut ja goalm-mát kapihttalis muiataletne dutkanmateriála birra. Njealját kapihttalis lea sáhka oamastanráhkadusaid refererenvugiin ja mo materiála juohkása refererenvugiide. Viđát kapihttalis gehčče cealkagiid main leat guokte oamastanráhkadusa mat leat čadnon seamma substantiivii. Dan maŋŋel, guđát ja čihččet kapihttaliin, guorahalle ráhkadusaid syntávssa ja semantihka. Gávccát kapihttalis moai gehčče maid statistihkalaš analysat mitalit fáktoriid dehálašvuodas. Maŋimuš kapihttalis lea konklusuvdna.

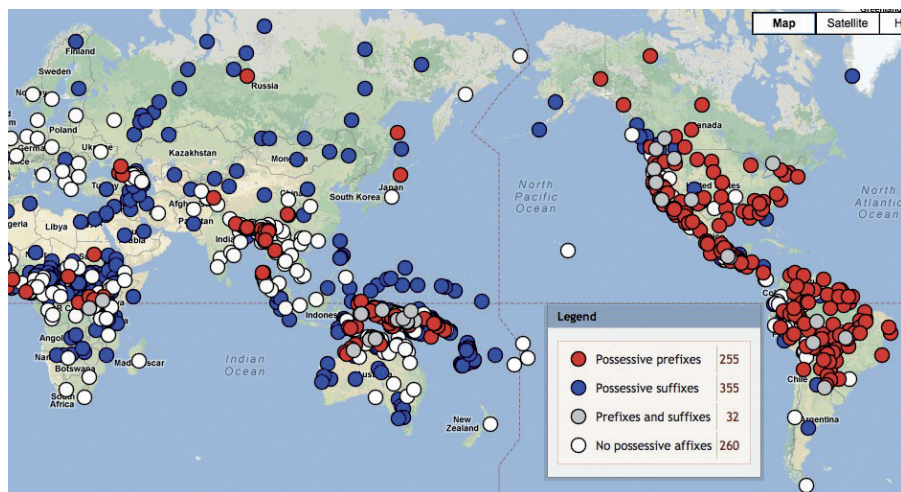
2 Teoriija ja dutkan

2.1 Oamastanráhkadusat máilmmi gielain

Máilmmi gielain lea dábálaš earuhit guovttelágan oamastanráhkadusaid (Heine 1997; Herslund & Baron 2001; McGregor 2009). Oamastanráhkadus sáhtá leat predikatiivvalaš ráhkadus, nugo davvisámegielas *sus lea latnja* ja *latnja lea su*, ja maiddáai adnominála ráhkadus, mii davvisámegielas sáhtá leat *latnjasis* ja *iežas latnjjii*. Moai áigo dás guorahallat adnominála ráhkadusa. Gohčodetne ráhkadusa substantiivva *oapmin*, mii lea seamma tearbma maid Sammallahti geavaha (2005: 199). Dábálaš lea juohkit omiid guovtti jovkui (Heine 1997; Herslund & Baron 2001; McGregor 2009; Lichtenberk ja earát. 2011; Aikhenvald 2013):

1. Earutkeahtes oamasteapmi (eŋg. *inalienable possession*), mas oomit dábálaččat leat fuolkkit ja rumašlahtut, muhto maiddáai muhtun eará substantiivvat.
2. Earuhahtti oamasteapmi (eŋg. *alienable possession*), mii lea buot eará go earutkeahtes oamasteapmi.

Dán guovtti joavkku gaskkas ii leat čielga rádji, ja kultuvrraid gaskkas leat erohusat das mo oamit juohkásit joavkkuide (Dixon 2009: 5–6).

Govus 1. The World Atlas of Language Structures Online, Feature 57A: Oamastanaffivssat. (Dryer 2013.)

Máilmmi gielain lea dábálaš laktit oamastansuffivssaid dahje oamastanprefivssaid substantiivii. The World Atlas of Language Structures (WALS) stuorra diehtovuđđui leat čoggojuvvon dieđut gielaid iešvuodaid birra. Govus 1 lea kárta mii čájeha oamastanaffivssaid geavahusa máilmmi gielain. Gielat main leat oamastansuffivssat, leat merkejuvvon alit jorbadasain, gielat main leat oamastanprefivssat rukses jorbadasain, ja ránes jorbadasat fas čájehit gielaid main leat sirkumfivssat (affiksa lasihuvvo sátnemáddaga goappáge beallái). Vilges jorbadas muitala ahte giela substantiivvain eai leat ollenge oamastanaffivssat.

Kárta mielde oamastangehčosat leat dábálaččat Afrihkás ja Ásias, ja oamastanprefivssat ja sirkumfivssat leat geavahas Davvi- ja Lulli-Amerihkás. Eanaš Eurohpá gielain eai leat oamastanaffivssat, ja kárttas leat oamastansuffivssat merkejuvvon dušše suoma-ugralaš ja turkalaš gielaide ja bretonagillii¹.

1 Keltalaš gielaid dutkamis ii leat dábálaš gohčodit dán fenomena oamastangeažusin, muhto čilget ahte persovdnapronomen sáhtta geardduhuvvot substantiivagihpu manjel (gč. ovdamearka dihte King 2003: 80–82).

2.2 Davvisámegiela oamastanráhkadusat

Ovdamearkkain (1, 2) leat oamastanráhkadusat maid áigo artihkkalis guorahallat. Čujuhetne teavsttas vuolláisárgon ráhkadusaide.

- (1) *Vuoi go sáhtten jur nie jalla, jurdilii Kátjá go ollii latnjasis ja bálkestii skuvlaveaskku čihkii.* (EMV1: 46)
- (2) *Kátjá ii lean šat čirron guhkes áigái, muhto go ollii iežas latnji mañjil go Niillasa luhtte báhtarii eret, de [...]* (EMV1: 61)

Substantiivva masa lea laktojuvvon oamastangeažus, *latnjasis*, gohčodetne SOG:n, ja gihpu mas lea refleksiivapronomen ja oamastangeažus, ja substantiiva, *iežas latnjii*, gohčodetne *ieža*-gihppun. *Ieža*-gihppu sáhtta sisttisoallat SOG (gč. kapihttala 5.3). Oamastangehčosa referánsa gohčodetne oamasteaddjin. SOG ja *ieža*-gihpu gohčodetne oktasaš namahusain oamastan-NP.

Oamastangeažus, vearba ja cealkaga vejolaš subjeakta sodjet seamma persovnnas ja logus, ja namuhuvvon ovdamearkkat leat ovttaidlogu goalmát persovnnas. Cealkagis sáhtta leat subjeaktasátni mii doaibmá oamastangehčosa referánsan (antesedeansan), muhto go ii buot sámegiel cealkagiin leat subjeaktasátni, de dan sáhtta dulkot vuosttažettiin finihhta vearbahámi persovdnagehčosa referánsan (Nickel & Sammallahti 2011: 500). Dán artihkkalis subjeaktasátni lea miellagiddevaš semantihka dihte. Maid eará cealkkalahtut sáhttet leat oamasteaddjit nugo boahá ovdan kapihttaliin 5 ja 6.

Ieža-gihpus leat goitge guokte sáni: refleksiiva pronomen masa laktása oamastangeažus ovcci láhkai lohku-persovdna-kombinašuvnna mielde, ja substantiiva mii sodjá guđa kásusis (akkusatiivva ja genetiivva hámit leat ovttalárganat) ja guovtti logu mielde. Dás lea ovdamearka ovttaidlogu illatiivvas: *iežas latnjii*. Gihpus sáhtta dasa lassin leat adjektiviiva ja lohkosátni attribuhttan: *iežas stuorra latnjii, iežas guovtti latnjii*.

SOG hábmejuvvo dainna ahte oamastangeažus laktojuvvo substantiivii, kásusgehčosa mañjái, nugo *lanja-in-is*, earret mánggaidlogu komitatiivva mas kásusgeažus laktojuvvo oamastangehčosii, *lanjaid-is-guin*. Illatiivagehčosat ja ovttaidlogu lokatiivagehčosat leat earálárganat go ab-

soluhtta sojahusa gehčosat, nugo bajábeale illatiivaovdamearkkain *-(i)i* (*latnjii*) ja *-s-* (*latnjasis*) boahdá ovdan. Muhtun persovdna- ja kásusgehčosat čállojuvvojit goappat ládje go laktásit bárrastávval- ja bárahisstávvalmáddagii, ja ieš mátta sáhtá leat eará hámis go absoluhtta sojaheamis (Nickel & Sammallahti 2011: 103–111; Nielsen 1979 (1926–1929): 118–119). Dan dihte SOG lea moalkát go *ieža*-gihppu, ja bárrastávvalsubstantiivva sojahanparadigmas leat olles 78 iešguđetlágan SOG-hámi.

Davvisámegiela oamastanráhkadusat leat čilgejuvvon giellaoahpain. Nielsen (1979 (1926–1929): 117–124, 364–365) lea čállán veaháš oamastangehčosiid geavahusa birra, muhto son ii leat čilgen geavahusa systemáhtalaččat daid referánssaid ektui. Nickel ja Sammallahti (2011: 105–111, 500–504) ollu čiekŋaleabbo čilgehus vuodđuduvvá sudno ovddeš bargguide (Nickel 1994; Sammallahti 2005), ja moai letne geavahan sudno čilgehusa dán artihkkala syntáksaoasi vuodđun. Outakoski (2003) buohtastahtá davvisámegiela refleksiivapronomena čatnama eará gielaide generatiiva teoriija vuodul. Jomppanen (2009) lea guorahallan davvisámegiela supiidnaráhkadusa mii vuodđuduvvá oamastangehčosiid geavahussii. Davvisámegiela oamastangehčosiid geavahus ii leat ovdal dutkojuvvon statistihkalaččat.

3 Dutkanmateriála

Letne čoaggán oamastan-NP:id davvisámi čáppagirjjálašvuoda teavsttain, main leat measta 0,7 miljovna sáni. Boarráseamos čállit, Anders Larsen (AL), Johan Turi (JT), Klemet Nilsen Turi (KNT), Hans Aslak Guttorm (HAG), Mikkel P. A. Bongo (MB) ja Anders O. Eira (AOE) leat riegádan jagiid 1854–1927, áigodagas mii rievtti mielde doallá sisttis mánga buolvva. Gaskabuolvva čállit, Jovvna-Ánde Vest (JÁV), Kirsti Paltto (KP) ja Elle Márjá Vars (EMV) leat riegádan jagiid 1947–1957. Nuorra čállit leaba Jens Martin Mienna (JMM), riegádan 1972:s, ja Máret Anne Sara riegádan 1983:s. Čállit leat bajásšaddan guovtti guovllus: Suoma beale Deatnogáttis ja Norgga bealde Guovdageainnu guovllus. Háliideimme guorahallat sihke Norgga ja Suoma beale teavsttaid oaidnin dihte man olu ja man ládje eanetlogu gielat váikkuhit sámegeiela oamastanráhkadusaid geavaheapmái. Letne maddái váldán mielde vuosttaš sámegeiel romána, vaikko čállit Anders

Larsena ruovttuguovlu Návuotna ii gula váldodutkanguvlui. Romána lea miellagiddevaš danne go das leat ollu oamastanráhkadusat.

Teavsttain gávnnai oktiibuot 2283 ráhkadusa main lea *ieža*-gihppu dahje SOG. Letne dasa lassin geavahan Ođđa testamentta mas gávnnai 1529 ráhkadusa. Ođđa testamentta lea jorgaluvvon máŋgga vuodđoteavsttas. Teaksta lea dárkilis joavkobarggu boađus, ja joavku lea viggan bisuhit dahje oččodit davvisámegiela oktilažžan golmma riikkas (Magga 2004: 52). Nu dat ovddasta muhtunlágan ideála sámegiela, ja dan dihte leage miellagiddevaš teaksta.

Cealkagiidda main lea oamastanráhkadus, letne gilkorastán dákkár dieđuid:

- Ráhkadusa (SOG dahje *ieža*-gihpu) ja refererenvuogi
- Oamasteaddji kásusa ja lohku-persovdna-kombinašuvnna, ja semantihkalaš luohká
- Oami kásusa, semantihkalaš luohká ja substantiivva vuodđohámi
- Čáli ja girjji namaid, buolvva masa čáli gullá ja geográfalaš guovllu gos son lea eret

Maiddá eará fáktoriid letne merkon, nugo oami logu ja leago nomengihpus adjektiivatribuhtta. Maŋgel čájehuvvui dattetge ahte dát eai lean relevánta dieđut ja dan dihte dat eai leat mielde analysas. Cealkagat leat olámuttus čujuhusain <<http://giellatekno.uit.no/research/oamasteapmi>> ja <<http://hdl:10037.1/10258>>.

Buolva	Čáli	Sániid lohku	SOG lohku	Dávjodat /10000	Ieža-gihpu lohku	Dávjodat /10000
B	A. Larsen r. 1870	10 150	151	149	12	12
	J. Turi r. 1895	48 559	89	18	24	5
	K. N. Turi r. 1895	23 400	43	18	3	1
	H. A. Guttorm r. 1907	28 500	259	91	9	9
	M. Bongo r. sullii 1923	8060	16	20	1	1
	A. O. Eira r. 1927	14 600	35	24	3	2
G	J.-Á. Vest r. 1948	151 592	512	34	378	25
	K. Paltto r. 1947	81 700	145	18	51	6
	E. M. Vars r. 1957	92 500	187	20	156	17
N	J. M. Mienna r. 1972	49 100	20	4	68	14
	M. A. Sara r. 1983	29 800	57	19	64	21
	Ođđa testamenta	136 522	1386	102	143	10
	Oktiibuot	674 483	2900	43	912	14

Tabella 1. Oamastanráhkadusaid dávjodat dutkanmateriála čáliid teavsttain.

B = boarráseamos čállit, G = gaskabuolvva čállit ja N = nuorra buolvva čállit.

Tabellain 1 leat dieđut dutkanmateriála birra, ovdamearkka dihte vuosttaš ráiddus bohtá ovdan ahte letne guorahallan 10 150 sáni maid Anders Larsen lea čállán. Su teaksta lei fidnemis beare bábirhámis, ja letne dan dihte árvoštallan sániid logu. Larsena teavsttas gávnnaim 151 SOG, mat dahket 149 juohke 10 000 sánis, ja 12 *ieža*-gihpu maid dávjodat lea 12 dáhpáhusa juohke 10 000 sánis. Jus cealkagis lea paratáksa mas leat eanet substantiivvat de letne atnán dan oktan dáhpáhusan, nugo cealkagis (3) siiddus 17, man paratáksa lea *áhčis ja eatnis*.

Guttorm, Vest ja Paltto bohtet Suoma beale Deatnogáttis ja eará čállit Guovdageainnus ja Mázes, earret Larsen gii lea Návuonas eret. Nuoramus buolvva čállit bohtiba goappašagat Guovdageainnus; ean gávdnan dien buolvva čáli Suoma beale Deatnogáttis.

Tabellain oaidnit ahte Larsena ja Guttorma teavsttain ja Ođđa testamentas lea SOG ollu dávjjit go earáid teavsttain. Teavsttaid mitalanvuohki, ovdamearkka dihte man ollu dain lea njuolgggo ovdanbuktin, váikkuha erenoamážit SOG eksoforaláš geavahussii (gč. kapihttala 4), muhto dutkanmateriála teavsttat

eai leat nu iešgudetláganat ahte dat sáhtta vuoduštit daid stuorra erohusaid mat leat tabeallas.

Boarráseamos čállit geavahit unnán *ieža*-gihpuid, muhto geavahus lassána nuorat buolvvain earret Paltto teavsttain. Vesta teavsttain lea SOG dávjjit go mángga boares čállit teavsttain, ja Mienna teavsttas fas SOG lea hui hárvve. Muđui lea SOG dávjodat 18–24 dáhpáhusa juohke 10 000 sánis beroškeahhtá buolvvas.

Materiálas lea stuorra erohus das man ollu čállit oppalohkái geavahit oamastan-NP:id. Dávjá teaksta ii mital gii lea oamasteaddji, dahje kon-teavsttas lea čielggas gii oamasteaddji lea, nugo *rabai čalmmiid* dan sajis go *rabai čalmmiidis*. Leimme jurddašan váldit mielde maddái cealkagiid main ii leat oamastanráhkadus muhto vuolláneimme das danne go dávjá lea váttis árvvoštallat goas galgá gilkorastit dan mii ii leat cealkagis.

4 Refererenvuogit

Oamastangehčosiin leat iešgudetlágan referánsat. Nickel ja Sammallahti (2011: 501–504) govvideaba golbma refererenvuogi: anaforalaš, endoforalaš ja eksoforalaš. Dutkanmateriálas gávdnojit buot dat golbma vuogi, ja dasa lassin letne gilkorastán vuogi maid gohčodetne generalaš refererenvuohkin. Dán ka-pihttalis guorahalle lagabut refererenvuogiid ja daid dávjodaga dutkanmateriálas.

4.1 Anaforalaš refererenvuohki

Anaforalaš² refererenvuogis oamastangeažus čujuha oamasteaddjái, mii lea cealkaga lahttu, dábálaččat subjeakta nugo čuovvovaš cealkagiin:

---

2 Doaba *anafora* geavahuvvo maddái viiddit mearkkašumis mii gokčá buot daid dáhpáhusaid main pronomen dahje eará sátni gidde iežas referánssa muhtun eará sáni bokte das fuolakeahhtá, leago dat sátni seamma cealkagis, seamma dadjosis vai eará dadjosis (Sammallahti 2005: 189).

- (3) *Kátjá balai nu ahte giedat vel doarggistedje go gulai áhčis ja eatnis boahtime sisa. (EMV1: 116)*
- (4) *It go oainne ahte Kátjá lea boahtán, dajai son iežas isidii. (EMV1: 116)*
- (5) *Mu Ipmil addá didjiide buot maid dárbbášehpet hearvás riggodagainis Kristus Jesusis. (OT)*

Cealkagis (3) subjeakta boahtá ovdan vearbba sojahanhámi bokte. Vearbba *gulai* subjeakta lea *son* (Kátjá), gii lea oamasteaddji, ja *áhčči* ja *eadni* leat oamit ja oamastangeažus -s čujuha cealkaga subjektii. Ovdamearkkas (4) anaforalaš ráhkadusas lea *ieža*-gihppu: *son* lea cealkaga subjeakta, masa *iežas*-sáni oamastangeažus -s čujuha. Dáin ovdamearkkain lea referánsan subjeakta, muhto oamasteaddji sáhttá maiddáit leat eará cealkkalahttu, gč. kapihttala 6. Oamastangehčosa ja referánssa gaskkas sáhttá leat relatiivacealkka (5). Sáni *riggodagainis* oamastangeažus -s čujuha *Ipmil*-sátnái, ja daid gaskkas lea relatiivacealkka *maid dárbbášehpet*.

4.2 Endoforalaš refererenvuohki

Endoforalaš refererenvuohki čujuha oamasteaddjái gii ii leat namuhuvvon seamma oassecealkagis, muhto ovdalaččas seamma dadjosis dahje muđui teavsttas. Dábálaččat referánssa lea ovddit cealkagis nugo dás:

- (6) *Málbmageaidnu han lei ain sin hálddus, ja ulbmil lei diedusge geahččalit doallat dán buot návccaideasetguin. (AOE: 66)*

Sáni *návccaideasetguin* oamastangeažus -set- lea mánggaidlogu 3. persovnnas, ja dat čujuha ovddit cealkaga *sin*-pronomenii mii lea genetiivvas. Materiálas leat 17 endoforalaš SOG-dáhpáhusa, ja dat dahket dušše 0,7 % buot cealkagiin (gč. tabealla 2).

Maiddáit *ieža*-gihppu sáhttá geavahuvvot endoforalaččat (Nickel & Sammallahti 2011: 506), ja materiálas gávnaime 10 dakkár ráhkadusa, earret eará čuovvovaš cealkaga (7):

- (7) *Dušše heasta guođui stállanjálmme báddegeažes. Dat lei iežaset heasta.* (HÁG2: 26)

Cealkagis *iežaset* čujuha oamasteaddjái, muhto oamasteaddji ii leat namuhuvvon seamma cealkagis iige ovddit cealkagisge. Lohkki ipmirda ahte lea sáhka muitalusa bearrašis.

4.3 Eksoforalaš refererenvuohki

Eksoforalaš (dahje deiktalaš) refererenvuohki čujuha oamasteaddjái gii lea ságastallama oasseváldi. Substantiivii laktása vuosttaš dahje nuppi persovvna oamastangeažus. Čuovvovaš cealkagiin oamasteaddji lea muitaleaddji:

- (8) *Na de geahččalii mearrananusvuodamet.* (KNT: 124)

- (9) *Iežamet čivggat, liikká jallat go dáččat!* (MÁS: 29)

Oamastangeažus *-met* sániin *mearrananusvuodamet* (8) ja *iežamet* (9) muitalit ahte oamasteaddji lea *mii*.

Substantiiva sáhhtá maiddái leat eksoforalaš vokatiiva, nugo dán ovdamearkkas:

- (10) *Gula, mánážan.* (KP2: 6)

Buot vokatiivvat leat ovttaidlogu vuosttaš persovvnas, ja bealli dain lea diminutiivvas, nugo *mánážan* (10).

Eksoforalaš refererenvuohki geavahuvvo lunddolaččat eanet teavsttas mas lea ollu njuolgo ovdanbuktin dahje mas muitaleaddji lea vuosttaš persovvna.

4.4 Generalaš refererenvuohki

Referánsa sáhhtá maiddái leat generalaš. Dainna oaivvildetne ahte oamastangehčosa referánsa ovddasta eanet min buohkaid go dihto olbmo. Oamastangeažus lea ovttaidlogu goalmmát persovvnas, nugo *-s* sániin *sániidis* ja *iežas* (11–12):

(11) *Mángei lea nu buorre beassat bidjat sániidis báhpára ala.* (KP2: 53)

(12) *Mihá buoret livččii leamaš baicca ruovttus iežas seanggas oadđit*
(EMV1: 224)

4.5 Buohtastahttin

Dutkanmateriála cealkagiidda letne merkon refererenvuogi, ja de letne buohtastahttán refererenvugiid dávjodaga tabeallas 2.

Refereren- vuohki	Sihke SOG ja ieža-gihppu		SOG		Ieža- gihppu		Oktii- buot
	%			%		%	
Anaforalaš	90,5 %	3449	2566	74 %	883	26 %	100 %
Endoforalaš	0,7 %	27	17	63 %	10	37 %	100 %
Eksoforalaš	4,8 %	182	177	97 %	5	3 %	100 %
Eksoforalaš vokatiiva	3,6 %	137	136	99 %	1	1 %	100 %
Generalalaš	0,4 %	17	4	24 %	13	76 %	100 %
Oktiibuot	100 %	3812	2892	76 %	912	24 %	100 %

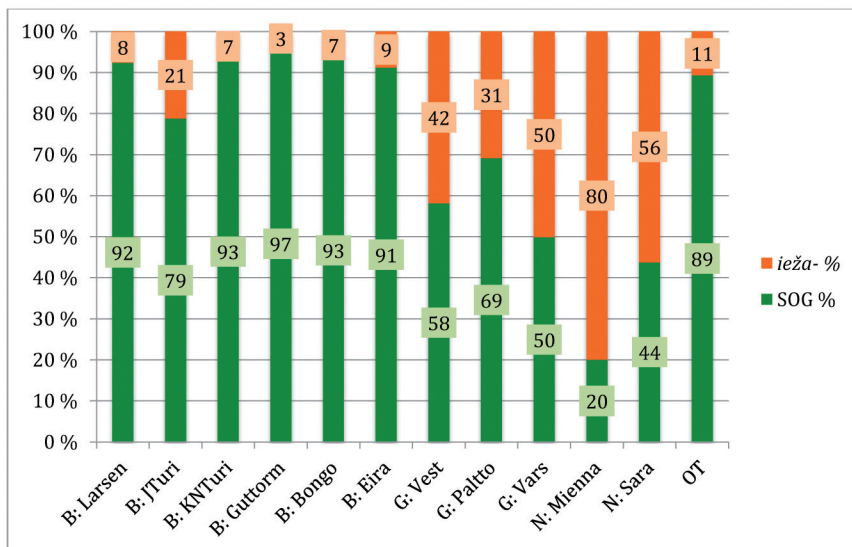
Tabealla 2. SOG ja ieža- juohkašupmi refererenvuogi ektui.

Tabeallas boahtá ovdan ahte anaforalaš refererenvuohki dahká olles 90,5 % čáppagirjjálašvuoda dutkanmateriálas. Dan maŋŋel boahtá eksoforalaš refererenvuohki, ja oassi das lea eksoforalaš vokatiiva. Eksoforalaš refererenvuohki dahká oktiibuot 8,4 % (4,8 % + 3,6 %). Hárvvimusat leat endoforalaš (0,7 %) ja generalalaš (0,4 %) refererenvuogit.

Eksoforalaš ráhkadusain sáhttá SOG sajis geavahit genetiivahápmásaš persovdnapronomena ja substantiivva – *áhččán* sajis *mu áhčči*. Tabeallas oaidnit ahte *ieža-gihppu* hui háreve geavahuvvo eksoforalaččat. Generalalaš ráhkadusain lea fas SOG hui háreve. Dušše anaforalaš ja endoforalaš ráhkadusain lea gilvu SOG ja *ieža-gihppu* gaskkas. SOG geavahuvvo 74 %:s anaforalaš ráhkadusain, ja 63 %:s endoforalaš ráhkadusain. Dan dihte letne váldán dušše dán guokte refererenvuogi mielde čuovvovaš analisaide.

Govvosis 2 letne buohtastahttán man ollu juohke čállit geavaha SOG ja *ieža-gihppuid* anaforalaš ja endoforalaš ráhkadusain, ja das bohtet ovdan sturra buolvvaidgaskasaš erohusat. Boarráseamos čállit, earret Johan Turi, ja Ođđa

testamenta čájehit sullii seamma juohkašumi – SOG geavahuvvo 89 %:s dahje eanet dáhpáhusain. Johan Turi spiehkasta das go su teavsttas lea 79 % SOG, ja son lahkona dien dáfus gaskabuolvva čálliid gain lea 50–70 % SOG.

Govus 2. Anaforalaš ja endoforalaš ráhkadusat. Juohkašupmi čálliid mielde: B = boarráseamos čálliit, G = gaskabuolvva čálliit ja N = nuorra buolvva čálliit.

Logut orrot čájeheamen ahte nuorat buolvvat geavahit *ieža*-gihpu muhtun muddui gokko boarrásepmosat geavahivčče SOG. Boarráseamos čálliit geavahit unnán *ieža*-gihpuid, ja go geahččá teavsttaid lagabut, de oaidná ahte sii állanit geavahit *ieža*-gihpu vuosttažettiin earuheaddji cealkagiin:

(13) *Mun jurddašin eambo eatni go iežan dili birra.* (AOE: 11)

Iežan-sáni lea *eatni*-substantiivva vástta, ja goappašagat modifiserejit *dili*-sáni (13). Nuorat čálliit geavahit *ieža*-gihpuid ollu viidáseappot go dušše kontrasterema dihte.

5 Guokte oamastanráhkadusa seamma substantiivvas

Materiálas leat maiddái dáhpáhusat main seamma substantiivvas leat guokte oamastanráhkadusa. Dán kapihttalis guorahalle daid.

5.1 Persovdnapronomen ja *ieža-* seamma gihpus

Gávnnaimme 59 dáhpáhusa main leat sihke persovdnapronomen ja *ieža-*hápmi mat čujuhit seamma oamasteaddjái. Bealis dáhpáhusain persovdnapronomen lea *ieža-*gihpu áidna referánsa seamma cealkagis:

(14) *Ja dál áhkku aitto čearsái ilus dego stuorátge hearrát livčče lean su guossis, vaikke eai lean go su iežas nieida ja nieidda pubertehtaahkásaš bárdni Ari.* (KP1: 143)

(15) *Sudno iežaska eallin ii lean dat mii geasuhii eanemusat.* (JMM: 68)

Cealkagiin (14) ja (15) *su iežas* ja *sudno iežaska* leat subjeaktagihpu oassin, ja *su* ja *sudno* čujuhit olbmuide geat leat namuhuvvon ovddit cealkagis. Nuppe bealis dain cealkagiin lea eará referánsa persovdnapronomena lassin, mii lea mielde deattuheamen oamasteami, nugo dás:

(16) *Joavnnas leat su iežas olbmát.* (EMV1: 219)

Sihke *su-* ja *iežas-*sániid referánsa lea cealkaga (16) logalaš subjeakta: *Joavvna*.

5.2 Pronomen ja SOG seamma gihpus

Maiddá persovdnapronomen ja SOG sáhttet leat seamma gihpus. Materiálas leat 34 dákkár gihpu. Dušše ovttá dáhpáhusas persovdnapronomen rievdata endoforalaš ráhkadusa anaforalaš ráhkadussan:

(17) *Dan dihtii Ipmil attii sin váimmuideaset anistumiid ja vuoski vuoda háldui, nu ahte sii gaskavuodaineaset heahppašuhhte rupmašiiddiset.* (OT)

Cealkagis (17) *váimmuideaset* oamasteaddji lea *sin*, man referánsa lea ovddit cealkagiin. Dábálaččamusat SOG-ráhkadus livččii anaforaláš maiddái persovdnapronomena haga, nugo čuovvovaš ovdamearkkas mas sihke *sin-* ja *gálvvuineasetguin-*sániid referánsa lea cealkaga subjeakta: *mearra-olbmot*.

(18) *Na ja de dasto mearra-olbmot sin gálvvuineasetguin.* (KNT: 56)

Eará ráhkadusat leat eksoforalaččat, nugo čuovvovaš cealkagis mas lea vejolaš sihkkut *mu* rievdatkeahhtá cealkaga sisdoalu:

(19) *Mu Áhččán viesus leat ollu lanjat.* (OT)

5.3 *Ieža-gihppu* sisttisoallá SOG

Materiálas leat čieža dáhpáhusa main lea sihke SOG ja *ieža-hápmi*, nugo:

(20) *Diekko nai ferten rámpot iežan bártnan, i mu bárdni gal dájo jur rivguiguin.* (MB: 51)

Sihke *iežan-* ja *bártnan-*sániid referánsa lea cealkaga subjeakta, maid dás ovddasta finihhta vearbahámi *ferten* persovdna- ja lohkoegažus.

5.4 Buohtastahttin

Seamma gihpus sáhttet geavahuvvot guokte oamastanráhkadusa: genetiivahápmásaš persovdnapronomen sáhttá laktojuvvot sihke *ieža-gihppui* ja SOG:i, ja *ieža-hápmi* ja SOG sáhttet geavahuvvot ovttas. Materiálaid dáhpáhusaid mearit leat merkejuvvon tabellii 3.

Ráhkadus	Pers.pron. + <i>ieža-gihppu</i>	Pers.pron. + SOG	<i>Ieža-gihppu</i> mas lea SOG
Boarráseamos čállit	6	27	1
Gaskabuolva	33	1	5
Nuorra buolva	3	2	1
Ođđa testamenta	17	4	0
<i>Oktiibuot</i>	59	34	7

Tabella 3. Guokte oamastanráhkadusa seamma gihpus.

Dábálaččamus duppalráhkadus lea persovdnapronomen ja *ieža-gihppu*, ja dat gullá erenoamážit gaskabuolvva gillii. Boarráseamos čállit hárvve leat geavahan dákkára. Sin teavsttain leat dušše guhtta dáhpáhusa, mat buot gullet oarjeguovllu čálliide. Fuomášaveara lea ahte gaskabuolvvas leat 4,5 geardde eanet *ieža-gihput* go nuoramus čálliid teavsttain (gč. tabella 1), muhto dat duppalráhkadus lea dattetge 11 geardde dábálaččat gaskabuolvvas go nuoramus buolvvas.

Ráhkadus mas leat sihke persovdnapronomen ja SOG, gullá vuosttažettiin boarrásat buolvvaid gillii, go dutkanmateriála 34 cealkagis leat 31 vižžojuvvon juogo boarráseamos čálliid teavsttain dahje Ođđa testamenttas.

6 Oamasteaddji

Dán kapihttalis gehčče oamasteaddji sojaheami ja semantihka.

6.1 Oamasteaddji kásus

Cealkagiin (4, 5) lea referánsa (oamasteaddji) nominatiivvas, muhto dutkanmateriálas lea anaforaláš oamastan-NP referánsa buot kásusiin earret essiivvas ja komitatiivvas. Dás bohtet juohke kásusis sihke SOG ja *ieža-ovdamearka*, maid letne vuolláisárgon oktan referánssain. Čuovvovaš guovtti cealkagis lea referánsa illatiivvas, *Birggehii* (21) ja *goaskái* (22):

(21) *Birggehii lei hui lossat čuovvut bártnis duššálaš eallima.* (JÁV2)

(22) *Sudnos eai lean mánát ja danin Elláš lei goaskái dego iežas nieida* (KP2: 127)

Cealkagiin (23–25) referánsa lea lokatiivvas: *Heandaragas, mus* ja *ádjagis*:

(23) *Birgget ii ádden, mii Heandaragas lei áhčis vuostá.* (JÁV2)

(24) *Mus ii leat sadji rádjat buot šattuidan.* (OT)

(25) *Muhto dien ádjagis lea iežas suollemasvuohta.* (KP2: 107)

Go referánsa lea lokatiivvas, de SOG dábálaččat gullá adverbialagihppui, nugo *áhčis vuostá*-gihpus referánsa lea *Heandaragas* (23), dahje dat lea infinitivahámi objekta, nugo *mus* ja *rádjat buot šattuidan* (24). Ii juohke dáhpáhusas livčče lunddolaš geavahit SOG *ieža*-gihpu sajis. Cealkagis (25) lea habitivaráhkadus ja *ieža*-gihpu: *ádjagis lea iežas suollemasvuohta*, ja munno materiálas eai gávdno ovdamearkkat main livččii habitiiiva ja SOG, nugo: **ádjagis lea suollemasvuohtas*. Cealkagat (21–25) leat ovdamearkan maid das ahte go cealkagis ii leat heakkalaš subjekta, de anaforalaš oamastangeažus sáhttá laktásit vásihanpartisipántii dahje hálddašanstatutiivii (Sammallahti 2005: 191; Nickel & Sammallahti 2011: 503).

Referánsa sáhttá leat objekta, mii lea akkusatiivvas, *Kátjá* (26) ja *Ken Thomasa* (27):

(26) *Son čuovui Kátjá latnjasis, ja manaš ieš maid nohkkat.* (EMV1: 173)

(27) *Oaidnit Biera ja Máret Láilla, Ken Thomasa iežas nieiddain – vázzime giehtalaga bálgáid mielde [...]* (EMV1: 219)

(28) *Diktet sin dahkat bargguset iluin, ii šuohkki, dasgo dat livččii didjiide vahágin.* (OT)

Maiddái cealkagis (28) lea referánsa akkusatiivvas, muhto dás dat lea infinihtta vearbahámi subjekta: *sin dahkat bargguset*³.

Referánsa sáhttá leat genetiivvas. Ovdamearkacealkagiin oamasteaddji ja oapmi gullet seamma cealkkalahttui, subjektii: *áhči gaskavuohta eadnásis* (29) ja adverbialii: *bohcco iežas čoavjái* (30):

---

3 Cealkkavástaga subjekta lea akkusatiivvas go cealkkavástta doaibmá váldocealkka- ga objektan (Nickel & Sammallahti 2011: 262).

(29) *Áhči gaskavuohta eadnásis lei fas hui lagaš ja liekkas.* (JÁV1: 121)

(30) *Ja go boazu lea njuvvon, de varra váldo bohcco iežas čoavjái.* (JT)

Referánsa bohtá muhtumin maŋnel oamastangehčosa, ja cealkagis (31) lea áhkus-sáni referánsa čuovvovaš sátni, *su*:

(31) *Earret áhkus su áidna háleštanskihpárat leigga Issát ja Heaika, geaid luhtte sáhtii čohkkát mánggaid diimmuid.* (JÁV2)

Dán ráhkadusa sáhtta maiddái dulkot endoforalazžan, nu ahte referánsa livččii ovddit cealkagis. Materiálas leat vihtta dákkár dáhpáhusa, ja dain leat njeallje vižžojuvvon Ođđa testamenttas.

Kásus	SOG oamasteaddji			Ieža-gihpu oamasteaddji			Oktiibuot
	Juohkáseapmi kásusiid mielde		SOG: galle %	Juohkáseapmi kásusiid mielde		Ieža-gihppu: galle %	
Nom	1816	71 %	79 %	474	54 %	21 %	100 %
Vearba (Nom)	659	26 %	72 %	250	28 %	28 %	100 %
Akk	44	2 %	62 %	27	3 %	38 %	100 %
Ill	10	1 %	43 %	13	1 %	57 %	100 %
Lok	21	0,8 %	33 %	43	5 %	67 %	100 %
Gen	16	0,6 %	17 %	76	9 %	83 %	100 %
Oktiibuot	2566	100 %	74 %	883	100 %	26 %	100 %

Tabella 4. Oamasteaddji kásus anaforaláš ráhkadusain. Vilges ruvttuid proseantalogut muitalit mo oamastan-NP:t juohkásit SOG:i ja ieža-gihppui.

Tabealla 4 čájeha mo oamastan-NP: id referánsat juohkásit kásusiid mielde. Olles 3199 ráhkadusas (1816 + 474 + 659 + 250) referánsan lea subjeakta, mii sáhtta ovdanbuktot subjeaktasániin dahje dušše vearbba sojahemiin. Erohus SOG dahje *ieža*-gihpu válljemis, leš dal subjeaktasáni dahje dušše vearba, ii leat statistihkalaččat earuheaddji.⁴ Jus referánsa lea akkusatiivvas, de válljejuvvo dávjijbut SOG go *ieža*-gihppu. Jus referánsa lea genetiivvas dahje lokatiivvas, de čállit állanit válljet SOG sajis *ieža*-gihpu.⁵ Materiálas eai leat ollenge ráhkadusat maid referánsa livččii komitatiivvas dahje essiivvas.

6.2 Kongrueansa

Dábálaččat SOG ja *ieža*-hápmi sojahuvvojit seamma logus go oamasteaddji dahje vearba, muhto materiálas gávnnaimme 14 spiehkastaga. Muhtun cealkagiin oamasteaddjin lei ovttaidlogu substantiiva mas lea mánggaidlogu mearkkašupmi, nugo *girkoveahka*-sáni cealkagis (32). Vaikko finihtha vearahápmi lea sojahuvvon ovttaidlogus, de oapmi dattetge lea mánggaidlogus (*báhpaset*), ja nu dat kongruere referánsa mearkkašumiin, iige hámiin:

(32) *Maŋŋil sártni čuovvolii girkoveahka báhpaset mielde girkogárdái.*
(AL: 23)

Guovtti ovdamearkkas lea vearba guvttiidlogus ja SOG lea komitatiivvas, čájehan dihte ahte das lea sáhka guovtti olbmos, nugo cealkagis (33):

(33) *Leimme váhkarvieljainan Pirkkain meahcis čuoigamin.* (KP1: 163)

Dakkár ráhkadusaid leaba Nickel ja Sammallahti (2011: 324) čilgen, muhto sudno ovdamearkkain ii leat SOG.

Vaikko oamasteaddji lea cealkagis (34) ovttaidlogus (*sáhtii*), de *ieža*-hápmi lea sojahuvvon guvttiidlogus čájehan dihte ahte maddái dás lea guovtti olbmos sáhka:

4 Juohkašupmi Nom ja Vearba (Nom): χ^2 -teasta = 16.8, df = 1, p-árvu < 0.001, muhto beaktosturrodas lea dušše 0.07.

5 Erohus dás lea stuorebuš: χ^2 -teasta = 8.7, df = 2, p-árvu = 0.01, ja beaktosturrodas = 0.22.

(34) *Nu guhká go son dán muittii, de sáhtii vierroolmmožin mearkut iežaska ovttaseallima báhpáree, nu ahte doalai sierra dovdduid ja duohtaáššiid.* (JÁV2)

Cealkagis (35) subjeakta lea ovttaidlogus (*Liná*), muhto *iežaset luonddu-fága oahpaheaddji* muitala ahte Liná gullá skuvlaluohkkái, man oahpaheaddjis lea sáhka.

(35) *Liná áddestalai iežaset luonddu-fága oahpaheaddji.* (EMV2: 132)

Materiálas leat ovcci dákkár dáhpáhusa, ja čállit bohtet buot buolvvain ja guovlluin.

Nickel ja Sammallahti (2011: 521–522) čálliba ahte sámegeielas sáhtta ovttaidlogu earutkeahces substantiiva geavahuvvot distributiivva mearkkašumis, ovdamearkka dihte *Sii masse heakkaset*. Sudno ovdamearkkain lea oamastangeažus dattetge mánggaidlogus. Ovdamearka (36) čuovvu seamma málle, go lea sáhka mángga olbmos, *muhtumat ledje*, muhto objeakta (*gávttiset*) lea dattetge ovttaidlogus:

(36) *Muhtumat ledje veallánan, rohtten vel gávttiset oaivvis ala, daikke beaska.* (HAG2: 66)

Muhto cealkagis lea maiddái nubbi ráhkadus mas ieš oamastangeažus geavahuvvo distributiivva mearkkašumis, go oami oamastangeažus lea ovttaidlogus (*oaivvis*). Materiálas leat njeallje cealkaga main ieš oamastangeažus doaibmá distributiivan, ja daid teavsttaid čállit leat Guttorm, Larsen ja Vars.

6.3 Oamasteaddji semantihkka

Oamasteaddji ii dárbbáš leat olmmoš, ja tabeallas 5 letne buohtastahttán iešguđetlágan oamasteddjiid.

Semantihkalaš joavku	SOG	%	ieža-	%
OLMMOŠ	2461	96 %	858	97 %
EALLI	48	2 %	7	1 %
LUONDU	14	1 %	5	1 %
Eará	36	1 %	13	1 %
Oktiibuot	2559	100 %	883	100 %

Tabella 5. Oamasteaddji juohkašupmi semantihkalaš joavkkuide.

Oamasteaddji lea dávjjimusat olmmoš (96 %:s SOG-dáhpáhusain ja 97 %:s *ieža*-dáhpáhusain). Tabeallas leat seammasullasaš bohtosat SOG:in ja *ieža*-gihpuin, ja ráhkadusaid gaskkas ii leat statistihkalaš erohus.⁶ Materiálas leat ovdamearkkat main oamasteaddji lea ealli, go eallis leat sihke čivggat, rumašoasit ja eará dakkár iešvuodát, nu ahte dan sáhttá buohtastahttit olbmui. Go oamasteaddji lea luonddunamahus, de luondu dávjá govviduvvo olbmoláganin dego das livčče rumašoasit dahje olmmošlaš iešvuodát. Čuovvovaš cealkagis govviduvvojit *vuonat* Jiekŋameara oassin:

(37) [...] *muhto guhkkín čuovgá Jiekŋamearra vuonaidisguin* [...] (HÁG2: 108)

Maiddá luonddudilli, rumašlaš dilli ja luondduoassi sáhttet govahallojuvvot olbmoláganin, nugo *skábma*, *nagir*, *beaivi* ja *ája* cealkagiin (38–41):

(38) *Skábma dettii buot fámuidisguin Máhte báikki*. (JÁV2)

(39) *Viimmat árpmolaš nagir giesasta mu sallasis*. (JÁV1: 132)

(40) *Juohke beaivvis leat doarvái iežas váivvit*. (OT)

(41) *Muhto dien ádjagis lea iežas suollemasvuohta*. (KP2: 107)

Biergasiin lea muhtumin gullelašvuohta *skáhppui* dahje *sadjái*, nugo cealkagiin (42–43):

6 Erohus ráhkadusaid gaskkas: χ^2 -teasta =5, df=3, p-árvu=0.18.

(42) Eará biergasiid siste oidnostii maiddá dat skeañkadiibmu, mii lei viimmat váldojuvvon eret skáhpustis. (JÁV2)

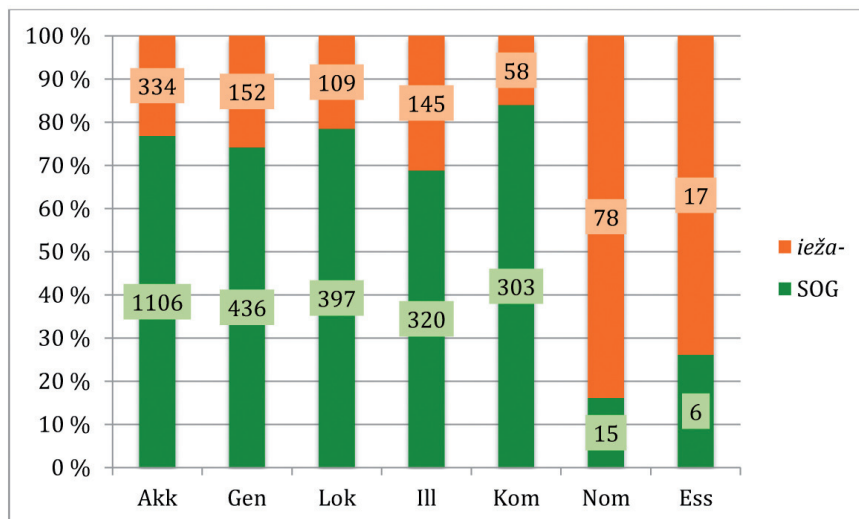
(43) Dát liidni lea báhcán sadjásis gitta otná beaivvi rádjái [...] (OT)

7 Oapmi

Dán kapihttalis guorahalle oami kásusa ja semantihka anaforalaš ja endoforalaš ráhkadusain.

7.1 Oami kásus

Moai letne buohtastahtán mo oapmi juohkása kásusiid mielde anaforalaš ja endoforalaš ráhkadusain. Bohtosat leat govvosis 3. Ean gávdnan ráhkadusaid main oamasteaddji lea komitatiivvas dahje essiivvas, muhto oapmi lei buot kásusiin.

Govus 3. Oami kásus anaforalaš ja endoforalaš ráhkadusain.

Govvosa 3 loguid mielde akkusatiiva lea dábálaččamus kásus sihke SOG- ja *ieža*-gihpu anaforalaš ráhkadusain. Oami juohkašupmi kásusiid mielde lea sullii seammá SOG- ja *ieža*-ráhkadusain, earret kásusiin mat geavahuvvojit unnimusat. Go oapmi lea nominatiivvas ja essiivvas, de SOG sajis geavahuvvo dábálaččat *ieža*-gihppu. Vaikko endoforalaš oamastan-NP:t leat ollu hárvvibut go anaforalaš oamastan-NP:t, de leat bealli nominatiiva SOG-dáhpáhusain endoforalaččat. Anaforalaš SOG-ráhkadusat mat leat nominatiivvas, leat dušše gávcci, ja buot leat Ođđa testamenttas:

(44) *Máhttájeaddji ii leat stuorit go oahpaheaddjis, ii ge bálvleaddji stuorit go isidis.* (OT)

(45) *Jesusa ruossa luhtte čužžo eadnis, eatnis oabbá, Márjá, Klopasa áhkká, ja Márjá Magdalena.* (OT)

Anaforalaš cealkagiin lea dábálaččamusat sáhka veardádallamis. Sánit *oahpaheaddjis* ja *isidis* (44) leat nominatiivvas danne go dat veardiduvvojit cealkaga subjeavttain mii maiddái lea oamastangehčosa referánsa, ja rievtti mielde lea SOG-substantiiva ellipttalaš vearbba subjeakta: *go oahpaheaddjis lea, [...] go isidis lea*⁷.

Hárve lea oapmi essiivvas, ja materiálas leat dušše guhtta SOG ja 17 *ieža*-gihpu. Dás leat guokte ovdamearkka:

(46) *Mu lei váttis dovdat su iežan áhččin.* (JÁV1: 39)

(47) *Go sii vihke “Leaska sihtá beali!”, de son ii dahkan duojášii očcodeamen aivve Maria beallinis.* (AL: 45)

Cealkagiin leat sihke *ieža*-gihppu: *iežan áhččin* ja SOG: *beallinis*. Manjit cealkka leage áidna essiivacealkka man čálli boahtá oarjeguovllus. Buot eará essiivaovdamearkkat gullet juogo Ođđa testamentii dahje nuortaguovllu čálliid teavsttaide. Dušše bárrastávvalsubstantiivvaid essiivahápmái lea lasihuvvon oamastangeažus. Nickel ja Sammallahti ipmárdusa mielde ii

---

7 Nielsena mielde nominatiivageavahus livččii beare vejolaš vokatiivvas (1979 (1926–1929): 118) ja logoforalaš geavahasas, dalle go referere muhtun olbmo jurdagii dahje cealkámuššii, ovdamearkka dihte *Dat logai, oabbás lea dan bargan*.

leatge dábálaš lasihit oamastangehčosa essiivahámiide main leat golbma stávvala, dan sajis geavahuvvo *ieža-gihppu* (2011: 109).

7.2 Oami semantihkka

Dán kapihttalis guorahalle oami semantihkka. Moai letne juohkán buot substantiivvaid gávccii semantihkalaš jovkui. Okta stuorimus joavku lea FUOLKI ja dasa gullet *bártnis* (48) ja *iežan bártni* (49):

(48) *Loahpas son vuolggahii bártnis sin lusa.* (OT)

(49) *Mun vuolggahan iežan ráhkis bártni.* (OT)

Nubbi stuorra joavku lea RUMAŠ, masa gullet sánit *čalmmiideametguin* (50) ja *iežade čalmmiiguin* (51):

(50) [...] *dan man mii leat oaidnán čalmmiideametguin, dan man mii leat geahčadan ja man min gieđat leat guoskkahan: eallima sáni.* (OT)

(51) *Muhto doai goittot oinniide iežade čalmmiiguin helikoptera ja amas albmáid?* (KP2: 115)

Maiddái OPMODAT-joavku lea stuoris, ja cealkagiin (52–53) leat seamma girječállis goappatlágan ráhkadusat main lea *bierggas-sátni*:

(52) *Ja nuppi beaivái lei Kátjá juo páhkkestan visot biergasiiddis ja lei gearggus vuolgit go Inger bodii su viežžat.* (EMV: 201)

(53) *Váldde iežat biergasiid ja mana ruoktot davás!* (EMV: 201)

FUOLKI, RUMAŠ ja OPMODAT dahket sullii 66 % SOG-ráhkadusain ja 37 % *ieža-gihpuin*. Dát heive bures dasa mii čilgejuvvo dutkangirjjálašvuodas (Taylor 1996; Heine 1997; Aikhenvald 2013), ahte máilmmi gielaid prototyhpalaš geavahussii gullet justa dát golbma joavkku.

Moai letne juohkán buot substantiivvaid vel viđa semantihkalaš jovkui, ja cealkagiin (54–61) leat substantiivvat mat gullet daidda joavkkuide.

Oapmi sáhtta gullat ABSTRÁKTA-jovkui, nugo sánit *váivvistat* (54) ja *iežan váivvi* (55):

(54) – *Maid don váivvistat siđat? jearai Ábo.* (AL: 36)

(55) *Na movt dalle galggan sutnje beassat iežan váivvi muitalit.* (JÁV3)

DÁHPÁHUS-jovkui letne bidjan sániid nugo *eallimistán* [*eallimisttán*] (56) ja *iežas eallimis* (57):

(56) *Vaikko mun dieđán moai oaidnaletne fas, ahte don vuorddát mu, de orun liikká vuosstaš geardde eallimistán ballame vuolgimis.* (EMV1: 137)

(57) *Kátjá lei dál boahtán luoddaerrui iežas eallimis.* (EMV1: 154)

Dáid sániid letne atnán BÁIKIN: *ruovttuidasaset* (58) ja *iežame ruovttu* (59):

(58) *Olbmot dopme fas ain ruovttuidasaset.* (HAG2: 87)

(59) *Gal moai goit dovde iežame ruovttu!* (MÁS: 166)

Olmmošnamahusaid mat eai leat fuolkenamahusat, letne bidjan OLMMOŠ-jovkui, nugo *gussiidis* (60) ja *iežas gussiide* (61):

(60) *Áhkku ii velge beroštan gussiidis snáhpástallamiin.* (MÁS: 166)

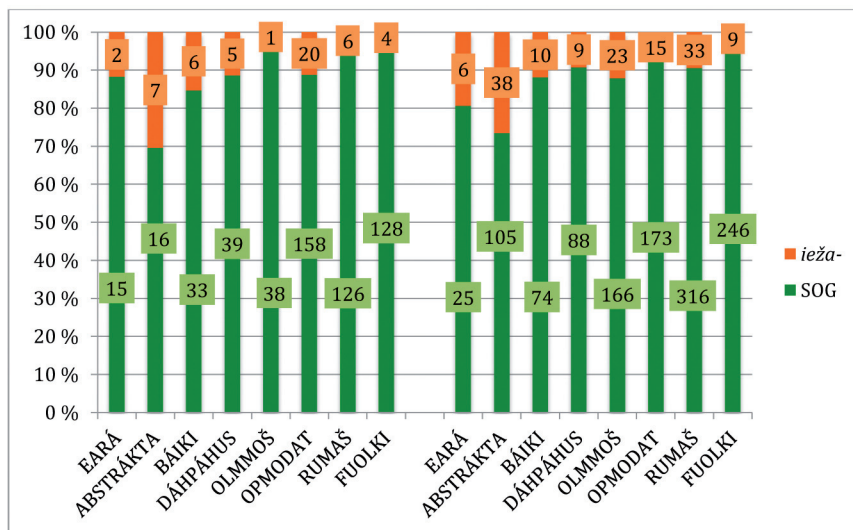
(61) *Ii oro goit vuos viidáneame, muhto doppe bohtet eambbo, dadjalii son vuot iežas gussiide ovdalgo jávkkihii goahtái, beroškeahttá vuordit sudnos makkárga vástádusa.* (MÁS: 106)

EARÁ-jovkui gullet buot eará oamit, maiddái luonddunamahusat nugo *vuonaidisguin* ovdal namuhuvvon cealkagis (37).

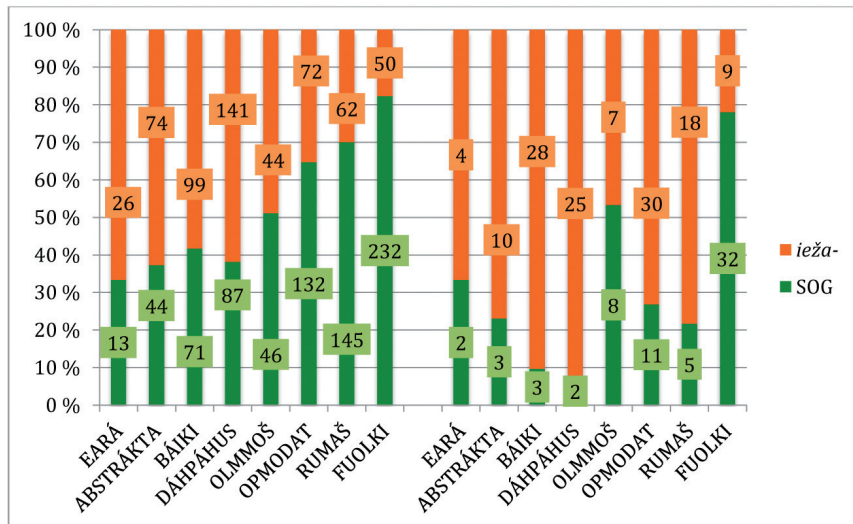
7.3 Oami semantihkka buolvvas bulvii

Oami semantihka letne buohtastahtán buolvvaid mielde ja dasa lassin lea Ođđa testamanta sierra. Govvosat bohtet dás maŋŋálaga vai lea álki buohtastahttit bohtosiid.

Govus 4. Oami semantihkka anaforalaš ja endoforalaš ráhkadusain. Gurut bealde leat boarráseamos čállit (n=604) ja olgeš bealde Ođđa testamenta (n=1336).

Govus 5. Oami semantihkka anaforalaš ja endoforalaš ráhkadusain. Gurut bealde leat gaskabuolva čállit (n=1338) ja olgeš bealde nuoramus čállit (n=197).

Govvosiin 4 ja 5 oaidnit oami semantihkalaš juohkašumi anaforalaš ja endoforalaš ráhkadusain. Boarráseamos čálliid teavsttain ja Ođđa testamenttas lea seammasullasaš juohkašupmi semantihkalaš joavkkuide. Nuorat buolvvain SOG-geavahus unnu *iežá-gihpu* geavahusa ektui buot semantihkalaš joavkkuin. Gaskabuolvva teavsttain OPMODAT, RUMAŠ JA FUOLKI bisuhit buoremusat SOG, ja nuoramus čálli guoktása teavsttain FUOLKI lea áidna joavku mii čielgasit állana SOG:i. Sudno teavsttain OLMMOŠ-joavku muhtun muddui bisuha SOG, muhto dán buolvvas lea unnán materiála, dušše 197 anaforalaš ja endoforalaš ráhkadusa, ja stuorit lohku attášii čielgasit gova.

Moai letne oalle roavvásit juohkán substantiivvaid semantihkalaš joavkkuide, ja livččii dárbu geahččat joavkkuid lagabut ja maiddáii guorahallat materiála sániid dásis. Ovdamearkka dihte OPMODAT-joavkkus leat sihke dávvirat maid olmmoš álkit sáhttá lonuhit, nugo *dihtor* ja *biila*, ja substantiivvat mat čujuhit earutkehtes refereanttaide, nugo *luohti* ja *eallu*. Jus guorahalašii materiála sániid dásis, de livččii vejolaš oaidnit man dehálaš earutkehtesvuolta lea oamastanráhkadusa válljemii.

Go geahččá syntávssa ja semantihka ovttas, de SOG-ráhkadusaid oapmi lea álo olmmoš go lea nominatiivvas, nugo cealkagiin (44, 45). *Ieža-gihpu* oapmi sáhttá leat vaikko mii, nugo *suollemasvuolta* (25, 41) dahje *luodda*, nugo čuovvovaš cealkagis:

(62) *Návddi iežas luodda lea buorre, [...]* (JT)

Vaikko artihkkala fáddán leat substantiivaráhkadusat, de lea miella fuomášuhttit ahte materiálas leat maiddáii guokte adjektiiiva main lea oamastangeažus:

(63) “*Giittus ovddežiinnát!*” (AL: 17)

(64) *Nuorra olbmot geat ledje buoremusaideaset alde.* (AL: 67)

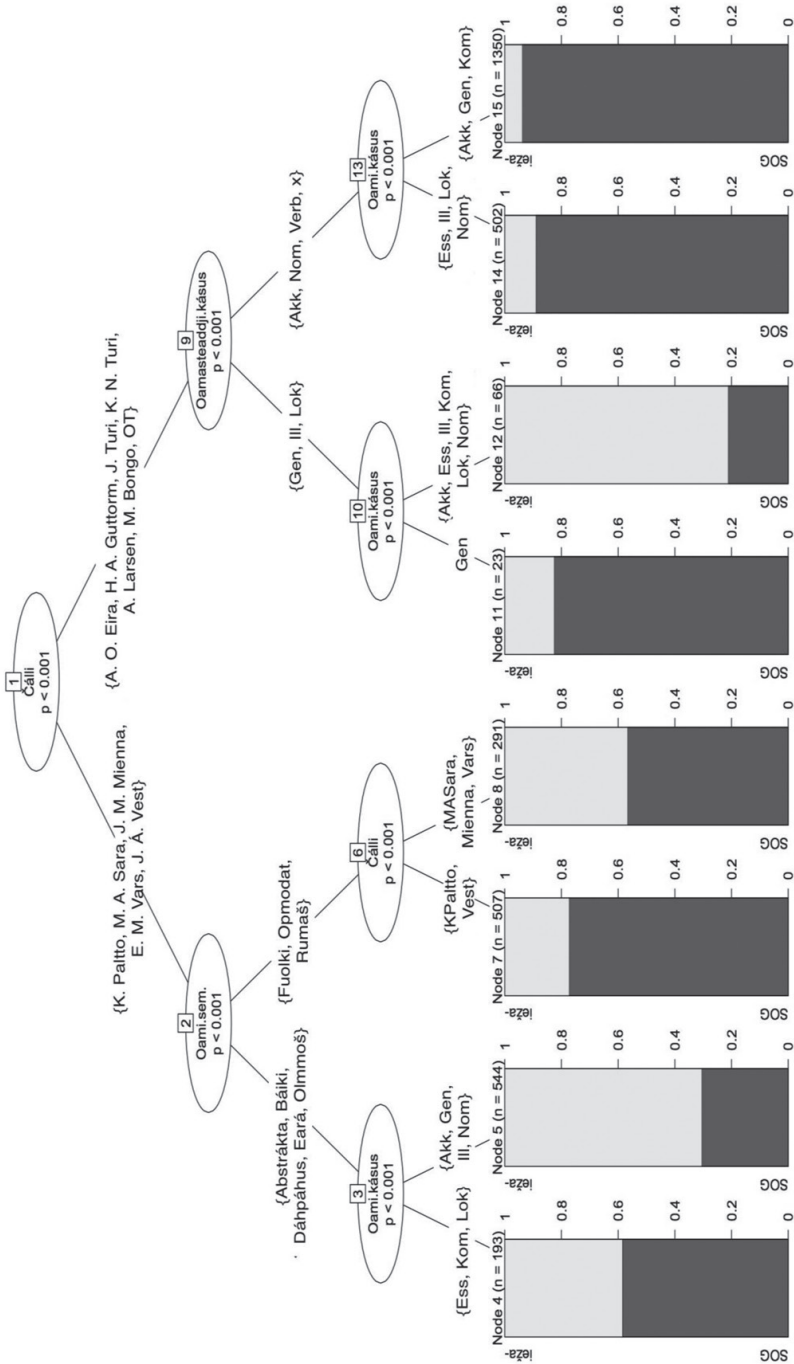
Goappaš ovdamearkkat leat vižžojuvvon Larsena románas. Sáttni *ovddežiinnát* gullá eksoforalaš ráhkadussii, ja *buoremusaideaset* fas anaforalaš ráhkadussii. Manjit sáttni čájeha vel dan ahte lea vejolaš lasihit oamastangehčosa adjektiiiva superlatiivahápmái.

8 Statistihkalaš analysat

Materiálas bohtá ovdan SOG ja *ieža*-gihpu juohkašupmi merkejuvvon fáktoriid ektui. Logisttalaš regrešuvdna lea árbevirolaš vuohki veardidit statistihkalaččat mo fáktorat váikkuhit juohkašupmái go leat guokte vejolaš árvvu (nugo SOG ja *ieža*-). Logisttalaš regrešuvnnain mihtida bohtosiid jáhkehahttivuoda ovttá dahje eanet fáktoriid ektui. Muhto guovtti sivas dát vuohki ii leat buoremus munno materiálii, iige eará lingvisttalaš materiálaide: Logisttalaš regrešuvdnamále eaktuda ahte materiálat čuvvot parametralaččat nu gohčoduvvon ”normála” juohkašumi (biellohápmásaš geavlin), muhto teakstačoakkáldagas fenomenat juohkásit dábálaččat eahpedássidit. Nubbi siva lea ahte logisttalaš regrešuvdna eaktuda ahte buot vejolaš variábelkombinašuvnnat leat mielde materiálas. Muhto gielas lea dávjá ráigi sojahanparadigmas, ja munno materiálasge eai leat cealkagat main oamasteaddji lea komitatiivvas dahje essiivvas. Materiálas leat maiddá eará ráiggit: nuoramus buolvva teavsttat leat dušše oarjeguovllus, eaige nuortaguovllus. Dan dihte logisttalaš regrešuvdna ii doaimma nu bures.

Dáid sivaidd geažil moai välljiime geavahit statistihkalaš klassifiseren- ja regrešuvdnamuora CART, *Classification And Regression Trees* (Strobl ja earát 2009), govvidit SOG ja *ieža*-gihpu juohkašumi. CART-mále heive bures eahpeparametralaš dieđuide, ja boadus lea luohtehahtti vaikko materiálas eai leat buot kombinašuvnnat. Dutkit leat buohtastahttán CART-mále ja logisttalaš regrešuvnna lingvisttalaš analysain (Baayen ja earát 2013), ja bohtosat leat hui seammasullasaččat. CART čuoldá dieđuid optimála muorran man lea álki dulkot, nugo 6. govvois (geahča s. 36). Vuosttaš suorri bajimusas čájeha guđemuš fáktor addá čielgaseamos SOG dahje *ieža*-gihpu juohkašumi, ja ovssiid sáhtta čuovvut vulos oaidnin dihte mo dieđut čuldojuvvojit, ja guđemuš fáktorat addet buoremus juohkašumi. Vuolimusas leat kássat mat čájehit galle ovdamearkka leat čuldojuvvon guđege bálgá mielde.

CART-analyssa addá maiddá vejolašvuoda geavahit nu gohčoduvvon ”summal muoraid” duodaštit bohtosiid ja mihtidit fáktoriid gorálaš dehálašvuoda. Dalle geavahuvo soaittáhagas välljejuvvon oassi dieđuin ja fáktoriin, ja proseassa geardduhuvvo mángii ja nu ráhkaduvvojit dievva klassifikašuvdnamuorat mat buohtastahttojuvvojit gávdnan dihte iešguđet fáktora dehálašvuoda. CART gullá R-prográmmii, mii geavahuvo statistihkalaš rehkenastimii ja govvideapmái (<<http://www.project.org>>).

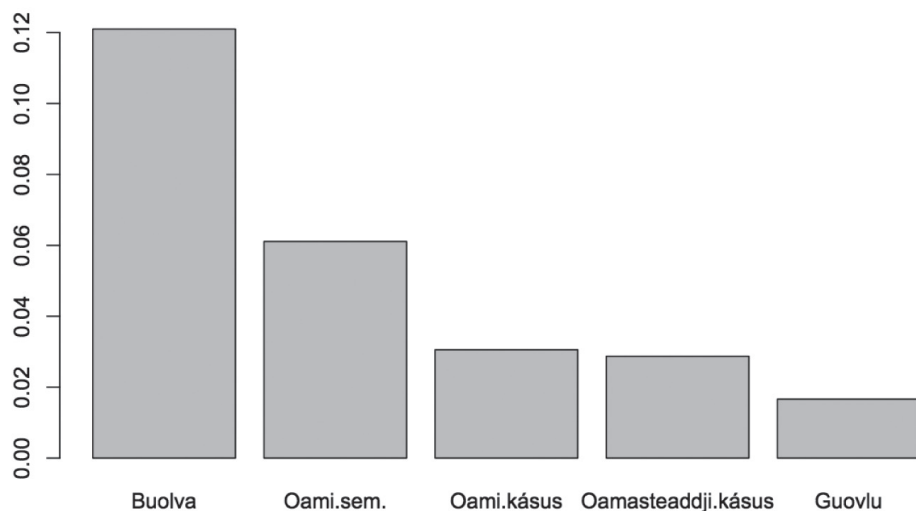
Govus 6. CART-analyza čájeha mo materiála juohkása faktoriid mielde SOG ja lezá-gihpu geavahusa ektui.

Govvosis 6 oaidnit fáktoriid maid mielde dutkanmateriála lea juhkkojuvvon CART-analysas. Vuosttaš juohkáseamis buot boarráseamos čálliid teavsttat ja Ođđa testamenta čuvvot olgeš oavssi. Dát čájeha ahte Ođđa testamentta oamastanráhkadusat sulastahttet boarráseamos davvisámi čáppagirjjálašvuoda ráhkadusaid. Dán oavssis materiála juohkása dasto oamasteaddji kásusa mielde, ja olgeš oavssis leat kásusat main eanemusat geavahuvvo SOG. Gurut oavssis leat genetiiva, illatiiva ja lokatiiva. Čuovvovaš suoris materiála juohkása oami kásusa mielde, ja erohus lea stuoris gurut oavssi (genetiivva) ja olgeš oavssi (eará kásusiid) gaskkas. Vuolimus kássain oaidnit juohkáseami SOG ja *ieža*-gihpu gaskkas, ja ovdamearkka dihte ahte SOG dahká sullii 80 % dan 23 cealkagis main oapmi lea genetiivvas.

Muorra čájeha ahte boarráseamos čálliin semantihkka ii leat okta dehálaččamus fáktor, baicce syntákssa lea dehálaš, ja erenoamážit oamasteaddji kásus. Jus oamasteaddji lea subjeakta dahje objeakta, de measta álo välljejuvvo SOG. Jus oamasteaddji lea genetiivvas, illatiivvas dahje lokatiivvas, ja oapmi lea eará kásusis go genetiivvas, de välljejuvvo dábálaččamusat *ieža*-gihppu.

Gaskabuolva ja nuorra čállit leat muora gurut oavssis, ja daid gaskkas lea oami semantihkka dehálaččat go syntákssa, ja erenoamážit Suoma beale čállit (Vest ja Paltto) geavahit SOG vuosttažettiin semantihkalaš joavkkuin FUOLKI, RUMAŠ ja OPMODAT. Jus oapmi gullá eará semantihkalaš jovkui, de ráhkadusa välljemis lea oami kásus dehálaččat go čálli ruovttuguovlu. Go oapmi lea essiivvas, komitatiivvas dahje lokatiivvas, de čájeha ravddamus kássa ahte lea stuorit vejolašvuolta välljet SOG go eará kásusiin. Dán kássa 193 ovdamearkkas leat dušše njeallje ráhkadusa mat leat essiivvas.

Fáktoriid dehálašvuolta olles materiálas bohtá ovdan govvosis 7. Danne go govus 6 čájeha ahte čálliid teavsttat juohkásit ollislaččat buolvvaid mielde, de letne dál čálli nama sajis addán prográmmii buolvva namahusaid ja čálli geográfalaš gullelašvuoda. Ođđa testamenta lea ožžon sierra buolva- ja guovlogilkora, OT. Analysa čájeha ahte buot dehálaččamus fáktor lea buolva dahje OT, ja oppalaččat materiálas lea substantiivva semantihkka ollu dehálaččat go cealkaga syntákssa. Mearkkašanveara lea ahte čálli geográfalaš gullelašvuolta ii leat dehálaš dasa mo SOG ja *ieža*-gihput juohkásit.

Govus 7. CART-analysa čájeha fáktoriid dehálašvuoda, nugo R-programma čájeha daid.

Seammasullasaš guovttejuohku lea davvisámegiela adposišuvnnaid geavahas. Muhto adposišuvnnaid geavahas juogo pre- dahje postposišuvnnaid lei stuorra erohus Suoma ja Norgga beale čálliid gaskkas, riikkaid eanetlogugielaid iešvuodaid dihte (Antonsen ja earát 2012). Maiddá oamastan-NP: id válljema oktavuodas livččii vuorddehahtti ahte oktavuodta riikkaid eanetlogugielaid livččii dehálaš fáktor, dannego maiddá suomagielas oamastangehčosat laktásit substantiivvaide, muhto dárogielas ii leat dákkár ráhkadus.

9 Konklusuvdna

Materiála guorahallan čájeha stuorra buolvvaidgaskasaš erohusaid das man ollu čállit geavahit SOG ja *ieža*-gihpu, muhto maiddá erohusaid buolvvaid siste. Guokte boares čáli, Anders Larsen ja Hans A. Guttorm, geavaheaba SOG mángga geardde eanet go seamma buolvva eará čállit, ja Ođđa testamenta sulastahtá dán guovtti čáli teavsttaid, vaikko jorgalus almmuhuvvui easkka 1998:s. Dát čájeha ahte bargojoavku atná árvvus boares čálliid čállingiela.

Ieža-gihpu geavahus lassána sakka boarráseamos buolvvas gaskabulvii. Gaskabuolvvas nuoramus bulvii njiedjá SOG-geavahus, ja boadus lea ahte *ieža*-gihppu geavahuvvo dávjjibut go SOG. Eksoforalaš oktavuodain sáhtta SOG sajis geavahit gihpu mas leat persovdnapronomen ja substantiiva, ja vejolaččat oamasteapmi ii merkejuvvo seamma dávjá go ovdal. Muhto materiálas oidno maiddá ahte *ieža*-gihppu geavahuvvo eanet ahte eanet SOG sajis anaforalaš ráhkadusain. Gaskabuolvva ja nuoramus buolvva čállit geavahit *ieža*-gihpu anaforalaš ráhkadusain measta logi geardde eanet go boarráseamos čállit, ja nu lea čáli buolva ollu dehálaččat go goappá guovllus son bohtá. Boarráseamos čállit geavahit dábálaččat *ieža*-gihpu oamasteami deattuheapmái dahje kontrasteremii. Nuorat buolvvaid teavsttain ii leat dákkár geavahus seamma čielggas. Johan Turi giella spiehkasta veaháš boarráseamos čáliid gielas, ja állana muhtun muddui gaskabuolvva gillii. Maiddá eará gielalaš analysas lea Johan Turi čállingiella spiehkastan eará su govllu čáliid teavsttain (gč. Antonsen ja earát 2012).

Syntávssalaččat *ieža*-gihppu lea dávjjibut eahpeprototyhpalaš anaforalaš geavahas go SOG, sihke oami ja oamasteaddji kásusa ektui. SOG geavahuvvo háreve nominatiivvas ja essiivvas, ja nominatiivvas dušše olbmuid birra. Dihto cealkkaráhkadusain SOG ii sáhte geavahuvvot *ieža*-gihpu sajis. Dan dihte lea *ieža*-gihppu soddjileabbo go SOG. *Ieža*-gihppu ii leat seamma moalkái go SOG, ja dát guokte iešvuoda sáhttet leamaš mielde váikkuheamen dasa ahte *ieža*-gihppu adnojuvvo dađistaga eanet SOG sajis. Nu orru ahte dát giela siskkáldas fáktorat leat mielde lasiheamen giellanuppástuvvama leavttu, ja dat dáhpáhuvvá sullii seamma ládje Suoma beale Deatnogáttis ja Guovdageainnu guovllus.

Gaskabuolvva ja nuoramus čáliide lea oami semantihkka hui dehálaš. Oamastangeažus lasihuvvo erenoamážit sániide mat gullet semantihkalaš FUOLKI-jovkui, ja dát tendeansa stuorru buolvvas bulvii. Maiddá semantihkalaš joavkkuin RUMAŠ ja OPMODAT čállit geavahit dávjjimusat SOG, earret nuoramus čáli guovttos geat milloseappot geavaheaba *ieža*-gihpu. Livččii miellagiddevaš guorahallat materiála sániid dásis, vai oainnášii man dehálaš substantiivvaid earutkeahtesvuohta lea, ja dasa lassin geahččat eará fáktoriid. Dasa galggašii leat stuořit materiála go maid moai letne dás guorahallan.

Giitosat

Moai letne giitevaččat buot ávkkálaš kommentáraid ovddas maid letne ožžon go letne bargan dáinna materiálain, sihke Sámeigiela ja girjjálašvuođa symposia 2013 oasseváldiin, artihkkala árvvoštallis, doaimmahusgottis ja Jussi Ylikoskis.

Gáldut

Dutkanmateriála

- AL = Anders Larsen 2013 (1912): *Beaiveálgu*. Kárášjohka: ČálliidLágadus.
- AOE = Anders O. Eira 1991: *Duottarráfis soahtešilljui*. Kárášjohka: Davvi Girji.
- EMV1 = Elle Márjá Vars 1986: *Kátjá*. Kárášjohka: Davvi Media.
- EMV2 = Elle Márjá Vars 2002: *Čábbámus iditguovssu*. [Billávuotna]: Idut.
- HAG1 = Hans Aslak Guttorm 2007 (1940): *Gohccán spálli. Divttat ja máidnasat*. Kárášjohka: Davvi Girji. (divttat eai leat mielde dutkanmateriálas)
- HAG2 = Hans Aslak Guttorm 1986: *Iešnjárgga šiljut*. Deatnu: Jár'galæd'dji.
- JÁV1 = Jovvna-Ánde Vest 1988: *Čáhcegáddái nohká boazobálggis*. Kárášjohka: Davvi Media.
- JÁV2 = Jovvna-Ánde Vest 2002: *Árbbolaččat 2*. Kárášjohka: Davvi Girji. (SIKOR. Digitálalaš veršuvdna ii leat ideanttalaš prentejuvvon veršuvnnain.)
- JÁV3 = Jovvna-Ánde Vest 2005: *Árbbolaččat 3*. Kárášjohka: Davvi Girji. (SIKOR)
- JMM = Jens Martin Mienna 2010: *Eallima čoavdda*. Kárášjohka: Davvi Girji.
- JT = Johan Turi 1987 (1910): *Muitalus sámiiid birra*. Jokkmokk: Sámi Girjjit.
- KNT = Klemet Nilsen Turi 1982: *Áiggít rivdet*. [Deatnu]: *Jár'galæd'dji*.
- KP1 = Kirsti Paltto 2001: *Suoláduvvan*. Noveallat. Kárášjohka: Davvi Girji.
- KP2 = Kirste Paltto 2007: *Ája*. Kárášjohka: Davvi Girji.
- MÁS = Máret Anne Sara 2013: *Ilmmiid gaskkas*. Guovdageaidnu: DAT.
- MB = Mikkel P.A. Bongo 1985: *Mus ledje bálgat*. [Deatnu]: *Jár'galæd'dji*. (divttat eai leat mielde dutkanmateriálas)
- OT = *Ođđa testamenta*. Oslo: Norgga Biibbalsearvi 1998. (SIKOR)

SIKOR lea UiT Norgga árktaš universitehta ja Norgga Sámedikki sámi teakstačoakkáldat. Čoakkáldat lea olámuttus dán čujuhusas: <<http://gtweb.uit.no/korp/>>. Moai vieččai materiála njuolggá UiT-serveris.

Girjjálašvuotta

- Aikhenvald, Alexandra Y. 2013: Possession and ownership: a cross-linguistic perspective. – Alexandra Y. Aikhenvald & R. M. W. Dixon (doaimm.), *Possession and Ownership*. Oxford: Oxford University Press. 1–64.
- Antonsen, Lene & Janda, Laura & Baal, Biret Ánne Bals 2012: Njealji davvisámi adposišuvnna geavahus. [English summary: The use of four North Saami adpositions.] – *Sámi dieđalaš áigečála* 2/2012: 7–38.
- Baayen, R. Harald & Endresen, Anna & Janda, Laura Alexis & Makarova, Anastasia & Nessel, Tore 2013: Making choices in Russian: pros and cons of statistical methods for rival forms. *Russian Linguistics: International Journal for the Study of the Russian Language* 2013. Volum 37 (3): 229–251.
- Dixon, Robert M. W. 2009: *Basic Linguistic Theory, Volume 1: Methodology*. Oxford: OUP Oxford.
- Dryer, Matthew S. 2013: Position of Pronominal Possessive Affixes. – Matthew S. Dryer & Martin Haspelmath (doaimm.), *The World Atlas of Language Structures Online*. Leipzig: Max Planck Institute for Evolutionary Anthropology. <<http://wals.info/chapter/57>> (24.09.2014).
- Heine, Bernd 1997: *Possession*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Herslund, Michael & Baron, Irene 2001: Introduction. Dimensions of possession. – Irene Baron & Michael Herslund & Finn Sørensen (doaimm.), *Dimensions of Possession*. Amsterdam: John Benjamins. 1–25.
- Jomppanen, Marjatta 2009: *Pohjoissaamen ja suomen perusinfinitiivi vertailussa leat ja olla -verbien yhteydessä*. Acta Universitatis Ouluensis. Humaniora 92. Oulu: Oulun yliopisto.
- King, Gareth 2003: *Modern Welsh. A Comprehensive Grammar*. London: Routledge.
- Lichtenberk, Frantisek & Vaid, Jyotsna & Chen, Hsin-Chin 2011: On the interpretation of alienable vs. inalienable possession: A psycholinguistic investigation. – *Cognitive Linguistics* 22.4: 659–689.

- Magga, Tuomas 2004: Dárogiela preposišuvdnaráhkadusaid jorgaleapmi. – *Sámi dieđalaš áigečála* 1/2004: 43–53.
- McGregor, William B. 2009: Introduction. – William B. McGregor (doimm.), *The Expression of Possession*. Berlin: Mouton de Gruyter. 1–12.
- Nickel, Klaus Peter 1994: *Samisk grammatikk*. Karasjok: Davvi Girji.
- Nickel, Klaus Peter & Sammallahti, Pekka 2011: *Nordsamisk grammatikk*. Karasjok: Davvi Girji.
- Nielsen, Konrad 1979 (1926–1929): *Lærebok i lappisk (samisk). Bind I: grammatikk*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Outakoski, Hanna 2003: On reflexive binding in North Sami. – *Nordlyd* 31 (4): 723–739. <<http://septentrio.uit.no/index.php/nordlyd/article/view/35>>
- Sammallahti, Pekka 2005: *Láidehus sámegiela cealkkaoahpa dutkamii*. Kárášjohka: Davvi Girji.
- Strobl, Carolin & Malley, James & Tutz, Gerhard 2009: An Introduction to Recursive Partitioning: Rationale, Application and Characteristics of Classification and Regression Trees, Bagging and Random Forests. – *Psychological Methods* 14 (4): 323–348.
- Taylor, John R. 1996: *Possessives in English*. Oxford: Clarendon Press.

Possessive constructions in North Saami prose

We present an analysis of nearly 4K examples of possessive constructions extracted from nearly 0.7M words of North Saami prose representing works of authors born in three time periods (1870-1927, 1947-1957, 1972-1983), plus a recent (1998) translation of the New Testament. The examples document an ongoing language change in which the possessive suffix attached to a noun (“SOG”) is being replaced by the genitive reflexive pronoun preceding the noun (“*ieža-*”). All examples are hand tagged for the two constructions, SOG vs. *ieža-*, plus a host of variables including the case and semantic class of the possessum and possessor, the person and number of the possessor, the source of the example, and the generation and geographical location of the author. In addition to anaphoric, endophoric, and exophoric reference previously described, we discover a generic type of reference. We track the progress of the language change across generations and find Johan Turi exceptional because he used *ieža-* more than his contemporaries. We focus particularly on examples of double marking of possession, and on examples where the number of the possessive construction does not match the possessor, and on the case and semantic class of possessor and possessum. It appears that semantics play a greater role in the choice of possessive constructions for the middle and younger generations than for the older generation. We hypothesize that the greater morphological complexity of the SOG construction is a language-internal factor that has contributed to its decline.

Keywords: possessive constructions, possessive suffixes, syntax, North Saami, language change

LENE ANTONSEN & LAURA JANDA
UiT The Arctic University of Norway
lene.antonzen@uit.no
laura.janda@uit.no